

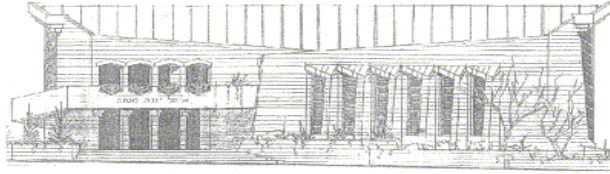
Ohel Yonah Menachem

Synagogue &
Community Center

Rabbi David Spektor

דוא"ל:

vaad@ohelyonah.com

אוהל יונה מנחם

בית כנסת
ומרכז קהילתי

הרב דוד ספקטור

אתר אינטרנט:

www.ohelyonah.com

שי לילדים ולהורים לכבוד שבת נוער פ' וארא תשס"ט דף הסבר לשיר הכבוד - "אנעים זמירות"

ערך: הרב דוד אברהם ספקטור

שיר הכבוד ("אנעים זמירות") חובר ע"י רבי יהודה החסיד, שכתב את "ספר חסידים" וחי בגרמניה במאה ה-12 ונפטר באדר תתקע"ז (1217 למנינם).

אוצר התפילות (א, עמ' 748): "לפי שהוא שיר נכבד מאד יש ליוזר לאומרו בנחת ובמתון ולא במרוצה (במהירות), כי משום זה נקרא 'שיר הכבוד', שיאמרו כמו שיר בנחת. ואשרי להנזהרין ויהיה שכרן רב מאוד." "ש"ת שאילת שלמה ב,נח (הרב שלמה אבינר): "נהגו לכבד ילדים (באמירת שיר הכבוד). וראוי לעשות זאת לסירוגין עם מבוגרים. על הילדים להתכונן היטב בלימוד השיר, כדי לאומרו בשפה ברורה וכדי שיבינו את תוכנו."

פירוש 'אנעים זמירות' מתוך אתר www.piyut.org.il/textual/28.html - k44 עם תוספת כותרות משנה:

חזן: אנעים זמירות - אשיר זמירות נעימות, בנועם. מקור הצירוף כנראה בכינויו של דוד בשמואל ב כג, א...ונעים זמירות ישׂראל.

ושירים אחרים: פעולת השיר היא כמו פעולת אריגה. אצרף את השירים, את מילותיהם, הברותיהם או צליליהם זה לזה. **כי אליך נפשי תערג -** נפשי מתגעגעת והומה אליך, לפי תהלים מב, ב: **כְּאֵל תַּעֲרֹג עַל אֶפְיָקִי מִיַּם כֵּן נַפְשִׁי תַעֲרֹג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים.** **קהל:** נפשי חמדה בצל ייך - חשקתי להימצא בקרבתך, לחסות בצלך, עפ"י התיאור בישעיהו נא, טז: **וְנָאֲשִׁים דְּבָרֶיךָ בְּפִיךָ וּבְצֶל יְדֵי כְסִיתֶיךָ לְנִטְעַ שְׁמַיִם וְלִיסֵד אֶרֶץ וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עִמִּי אֲתָה.**

לדעת כל רז סודך - ומתוך הקרבה הזו, לדעת ולהבין את סודות הבורא, את רזי הרזים.

חזן: מדי דברי בכבודך - בכל פעם שאני מדבר אודות כבודך, מזכיר אותך.

הומה לפי אל דודך - נפשי יוצאת אליך, מתגעגעת לקרבתך.

קהל: על פן אנדר בך נכבדות - מתוך געגוע ואהבה אלו אני שר ומדבר בכבודך, כפי שנאמר בתהלים פז, ג: **נִכְבְּדוֹת מְדַבֵּר בְּךָ עִיר הָאֱלֹהִים סֵלָה.**

ושמן אכבד בשירי יידידות - אשיר לך ולכבודך שירי אהבה.

חזן: אספרה כבודך ולא ראיתך - אני מספר בכבודך למרות שלא ראיתך, שכן אין לראות את פני ה', כפי שאומר הקב"ה למשה בשמות לג, כ: **לֹא תוּכַל לִרְאֹת אֶת פָּנַי כִּי לֹא יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחַי.**

אדמן אכבד ולא ידעתך - למרות שאצמיד אליך דימויים וכינויים, איני מגיע לידיעה מלאה של מהותך.

קהל: ביד נביאין בסוד עבדיך דמית הדר פבוד הודך - אבל באמצעות הנביאים והקרובים לה' אכן תוארו תכונותיו של ה' בדימויים.

חזן: גדלתך וגבורתך פנו לתקף פעלתך - מידות הגדולה והגבורה, (הרומזות לספירות החסד והגבורה) אינן מתארות את עצמותך, אלא הן כינויים של עצמת מעשיך.

קהל: דמו אותך ולא כפי ישך - תיארו אותך בדימויים שונים אבל לא התיימרו לתאר את עצמותך. **וישווד לפי מעשיך -** אלא התייחסו אליך, דיברו עליך, לפי המעשים והפעולות שלך בהם אתה מתגלה לאדם.

חזן: המשילוך - תיארו אותך במשלים שונים.

רב חזיונות - במראות ובציורים מושאלים רבים.

הנך אחד בכל דמיונות - מאחורי הדימויים השונים המתארים אותך מצויה מהות קבועה אחת.

קהל: ויחזו בך זקנה ובחירות - ראו בך דמויות של זקן וצעיר. לפי המדרש (מכילתא פרשת השירה ד) "לפי שנגלה על הים כגבור עושה מלחמה נגלה בסיני כזקן מלא רחמים".

ושער ראשך בשיבה ונחירות - שיערו של ה' תואר לעתים כשל זקן ולעתים כשל צעיר. שער שיבה מתואר בחזונו של דניאל (ז, ט): **וְשַׁעַר רִאשֵׁהּ כְּעֶמֶר נִקָּא (ושער ראשו כצמר נקי-לבן כצמר);** בשיר השירים (ה, יא) מתואר הדוד כבעל שיער שחור: **קְנֻצוֹתָיו תִּלְתְּלִים שְׁחֹרֹת כְּעֹרֵב.**

חזן: זקנה ביום דין - בחזונו של דניאל (פרק ז) המוזכר לעיל, נראה ה', השופט את מלכויות העולם כיעתיק יומין שלבושו לבן כשלג ושער ראשו כצמר נקי.

ובחירות ביום קרב - בשעת קרב מדומה האל לבחור, עפ"י מאמר הגמרא (חגיגה ה, ע"א) המבאר את צמד הפסוקים הסותרים לכאורה שהבאנו לעיל: "כתוב אחד אומר: "לבושיה כתלג חיור ושער ראשה כעמר נקא" (דניאל ז, ט), וכתוב: "קנוצותיו תלתלים שחורות כעורב" (שיר השירים ה, יא). לא קשיא - כאן בישיבה כאן במלחמה, דאמר מר: אין לך נאה בישיבה אלא זקן ואין לך נאה במלחמה אלא בחור.

כאיש מלחמות - כך הושר עליו בשירת הים בשמות טו, ג ה' איש מלחמה ה' שמו.

ידיו רב - כוחו רב, בעל יכולת רבה, לפי האמור בדברים לג, ז על יהודה: **יְדָיו רַב לוֹ. כֹּאֵן מוֹסְבִים הַדְּבָרִים עַל הַקַּב"ה.**

קהל: הבש כובע ישועה בראשו - כמתואר בישעיהו נט, יז: **וְיִלְבַּשׁ צִדְקָה כְּשִׂרְיָן וְכֹבֵעַ יְשׁוּעָה בְּרִאשׁוֹ. הוֹשִׁיעָה לוֹ יְמִינוֹ וְזֵרֹעַ קִדְשׁוֹ. לפי תהלים צח, א: מְזֻמֹּר שִׁירֵהוּ לְה' שִׁיר חֲדָשׁ כִּי נִפְלְאוֹת עֲשָׂה הוֹשִׁיעָה לוֹ יְמִינוֹ וְזֵרֹעַ קִדְשׁוֹ. הישועה מקושרת לימין.**

חזן: טללי אורות ראשו נמלא, קנוצותיו רסיסי לילה - לפי שיר השירים ה, ב... שראשי נמלא טל קנוצותי רסיסי לילה. הביטוי טללי אורות עפ"י ישעיהו כו, יט: **כִּי טַל אֹרֹת טַלְךָ.**

קהל: יתפאר בי כי חפץ בי - ה' מתפאר ומתגאה בעם ישראל, לפי ישעיהו מט, ג: ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר. והוא יהיה לי לעטרת צבי - ה' יהיה לעמו ככתר מפואר, עם ישראל יתפאר אף הוא מצדו בקב"ה. הלשון לפי ישעיהו כח, ה: ביום ההוא יהיה ה' צבאות לעטרת צבי... לשפאר עמו.

חזן: כתם טהור פז דמות ראשו - כתם הוא זהב יקר, משובח. הלשון לפי שיר השירים ה, יא: ראשו כתם פז. וחק על מצח פבוד שם קדשו - על מצחו של אהרן הכהן היה ציץ זהב שעליו היה חקוק שמו של הקב"ה. וייתכן שרמוז גם לתפילין המונחים בראשו של ה', לפי בבלי ברכות ו, ע"א.

קהל: לחן ולכבוד צבי תפארה אמתו לו עטרה עטרה - עם ישראל מעטר את הקדוש ברוך הוא בתפילותיו, לפי מדרש שמות רבה כא, ד "...ומאחר שכל הכנסיות גומרות כל התפלות, המלאך הממונה על התפלות נוטל כל התפלות שהתפללו בכל הכנסיות כולן, ועושה אותן עטרות, ונותן בראשו של הקב"ה... שהקב"ה מתעטר בתפלתן של ישראל שנאמר (יחזקאל טז) 'ועטרת תפארת בראשך'."

חזן: מחלפות ראשו פבימי בחורות - שערו כשיער בחור צעיר.

קנאותיו תלתלים שחורות - לפי שיר השירים ה, יא קנאותיו תלתלים שחורות פְּעֹרָב.

קהל: נוה הצדק - כינוי לירושלים ולבית המקדש, לפי ירמיה לא, כב וברכך ה' נוה צדק הר הקדש. צבי תפארתו - תפארת יופיו.

יעלה נא על ראש שמחתו - יוזכר בכל עת של שמחה, לפי תהלים קלז, ו אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי. **חזן: סגלתו -** כינוי לעם ישראל, לפי שמות יט, ה.

תהי בידו עטרת וציני מלוכה צבי תפארת - עם ישראל יהיה כעטרה וכתר מלוכה לתפארתו, לפי ישעיהו סב, ג: והיית עטרת תפארת ביד ה' וציני מלוכה בכף אלהיך.

קהל: עמסים נשאים - כינוי לישראל, שאותם הקב"ה נושא ועומס כביכול על עצמו, לפי ישעיהו מו, ג: שָׁמְעוּ אֵלֵי בֵּית יַעֲקֹב וְכָל שְׂאֵרֵית בֵּית יִשְׂרָאֵל הַעֲמָסִים מִנִּי בֶטֶן הַנְּשָׂאִים מִנִּי רֶחֶם.

עטרת ענדים - ה' יקשור כתרים לראש ישראל, כפי שקשרו מלאכי השרת לישראל במעמד הר סיני, כמתואר בבבלי (שבת פח ע"א): "בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע. "הלשון עפ"י איוב לא, לו: אם לא על שכמי אשאנו אענדנו עטרות לי.

מאשר יקרו בעיניו פבדס - משום שהם היו מכובדים בעיניו, הוא חלק להם כבוד, לפי ישעיה מג, ד מאשר יקרת בעיני נכבדת ואני אהבתיך.

חזן: פארו עלי ופארי עליו - רומז למאמר התלמודי מבבלי ברכות יא, ע"א, האומר שכשם שישראל מניחים תפילין על ראשם ובהם כתוב ייחודו של ה', כך גם הקב"ה מניח תפילין, שבהם כתוב ייחודו של ישראל בעולם. באותו עמוד בגמרא כתוב שהתפילין מכונים פאר.

וקרוב אלי בקראי אלו - לפי דברים ד, ז: כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרבים אלו כה' אלהינו בכל קראנו אלו.

קהל: צח ואדם - לפי שיר השירים ה, י דודי צח ואדום דגול מרובה.

ללבושו אדם פורה בדרך בבוואו מאדום - כשה' יבוא מגואל בדם הנקמה במלכות אדום הוא יאמר שדרך את ענבי הדם לבדו בגת (הנדרשת כמתייחסת אל העולם הנוצרי), לפי ישעיה סג, א-ד: מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה... מדוע אדם ללבושך ויגדיך בדרך בגת. פורה דרכתי לבדי... ואדרכם באפי... כי יום נקם בלבי.

חזן: קשר תפילין הראה לענו - עניו הוא כינוי למשה, כנאמר עליו במדבר יב, ג: והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה. ובבבלי ברכות ז, ע"א נאמר: "מלמד שהראה הקב"ה למשה קשר של תפילין. "תמונת ה' לנגד עיניו - ראייתו של משה את ה' היתה "באספקלריה המאירה" והוא זכה לדרגת הקרבה הגדולה ביותר אל ה', לפי האמור עליו במדבר יב, ח: פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידות ותמנת ה' ביטי.

קהל: רוצה בעמו עניים יפאר - ה' הרוצה בעמו יפאר את ישראל, לפי תהלים קמט, ד כי רוצה ה' בעמו יפאר עניים בישועה יושב תהלות - כינוי לקב"ה, שכל התהלות שלו והוא בעל התהלות, לפי תהלים כב, ד: ואתה קדוש יושב תהלות ישראל.

בם להתפאר - לפי ישעיהו מט, ג ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר.

חזן: ראש דברך אמת - כבר בתחילת דבריך אמרת דברי אמת, כפי שנאמר בתהלים קיט, קס ראש דברך אמת ולעולם כל משפט צדקך.

קורא מראש דור ודור - יודע מראש מה יקרה בדורות הבאים, לפי ישעיהו מא, ד: מי פעל ועשה קרא הדורות מראש. עם דורשך דרש - בקש והתעניין בעם ישראל המבקש והמחפש אותך.

קהל: שית המון שיני נא עליך - שים, קבל לפניך את המיית שירי. קבל את תפילתי שאני משורר לך.

ורנתי תקרב אליך - שירתי תקרב אליך, תפילתי תגיע אליך, לפי תהלים קיט, קסט תקרב רנתי לפניך ה' כדברך הבינני.

חזן: תהלתי תהי (נא) לראשך עטרת ותפילתי תכון קטרת - תפילתי תיחשב לפניך כקטורת המכפרת, לפי תהלים קמא, ב: תכון תפילתי קטרת לפניך.

קהל: תיקר שירת רש בעיניך - הלוואי שתכובד ותהיה יקרה בעיניך שירתי, שירת העני.

פשייר יושר על קרבניך - כמו שירת הלוויים בבית המקדש.

חזן: ברכתך תעלה לראש משביר - אברך את מי שזן ומפרנס את העולם, מתוך הסבת הפסוק שנאמר במשלי יא, כו: מנע בך וקבחו לאום וברכה לראש משביר, כלפי הקדוש ברוך הוא.

מחולל ומוליד צדיק בביר - כינויים לאל, שגם מביא את הצירים וגם מוליד, אולי בהשראת ישעיהו סו, ח-ט... כי תלה גם ילדה ציון את בניה. האני אשביר ולא אוליד יאמר ה' אם אני המוליד ועצרת יאמר אלהיך.

קהל: ובברכתי תנענע לי ראש - כשאברך אותך תאשר את ברכתי, תקבל את תפילתי כפי שמסופר על ר' ישמעאל בבבלי, ברכות ז ע"א: אמר ר' ישמעאל בן אלישע: פעם אחת נכנסתי להקטיר קטורת לפני ולפנים וראיתי אכתריאל יה' צבאות שהוא יושב על כסא רם ונשא, ואמר לי: ישמעאל בני, ברכני! אמרתי לו: יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך ויגולו רחמיך על מדותיך ותתנהג עם בניך במדת הרחמים ותכנס להם לפני משורת הדין. ונענע לי בראשו."

ואותה קח לך - קח את ברכתי. שיבוץ הוא מדברי יעקב לעשו בבראשית לג, יא קח נא את ברכתי אשר הבאת לך כי חנני אלהים וכי יש לי כל...

כבשמים ראש - כמו סממני הקטורת.

חזן: יערב נא שיחי עליך פי נפשי תערוג אליך - ינעמו לך דיבורי תפילתי, לפי תהלים קד, לד יערב עליו שיחי אנכי אשמח בה. **חזן וקהל: לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד. פי כל בשמים ונאריך.**

לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש. מי ימלא גבורות ה'. ישמיע כל תהלתו.